

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

**Факультет фізичної терапії та ерготерапії
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії**

МАЗЕПА М. А.

ЛЕКЦІЯ № 4

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЕРГОТЕРАПЕВТА

з навчальної дисципліни
«ЕРГОТЕРАПІЯ»

Тривалість лекції – 2 академічні години.

Етичний кодекс ерготерапевта (Прийнятий на генеральній асамблеї Шведської Асоціації ерготерапевтів в 1992 році, переглянутий в 1998 році)

Однією з найважливіших медико-соціальних проблем сучасності є реабілітація хворих та інвалідів, тобто система державних, соціально-економічних, медичних, професійних, педагогічних, психологічних та інших заходів, спрямованих на попередження розвитку патологічних процесів, що призводять до тимчасової або стійкої втрати працездатності, ефективно і раннє повернення хворих і інвалідів, дітей і дорослих в суспільство і до праці (Смичек В.Б., 2009).

Поява нової професії в Україні зобов'язує розробити стратегію підготовки відповідних кадрів для нового типу послуг людям, що мають ті чи інші обмеження життєдіяльності. У відповідності до прийнятої ВООЗ у 2001 році Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я (МКФ) термін обмеження життєдіяльності відноситься до всіх порушень, обмежень активності і обмеження можливості приймати участь в житті суспільства. Вживання даного терміну є коректнішим від звичних «людям з обмеженими» чи «інваліди».

Як вид професійної діяльності, діяльність фахівця з вищою освітою з ерготерапії, являє собою виключно затребувану, безпечну та ефективну при кваліфікованому застосуванні, фізіологічну, застосовується при будь-яких захворюваннях і пошкодженнях органів і систем людини, призводять до зниження якості життя, порушення побутової, соціальної, психологічної адаптації. Ерготерапія застосовується з метою формування, відновлення, компенсації, пристосування можливостей людини виконувати повсякденну

діяльність в області самообслуговування, переміщення, роботи, навчання та дозвілля незалежно від віку і статі.

Ерготерапевт керується чинним законодавством України про охорону здоров'я, реабілітацію, освіту, соціальний захист, права осіб з інвалідністю та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, реабілітації, освіти, соціального захисту, організацію реабілітаційної допомоги на засадах Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ).

Робота ерготерапевта, заснована на наукових знаннях і доказовому досвіді, спрямована на поліпшення здатності пацієнтів жити гідним життям відповідно до їх потреб і бажань, а також запитам суспільства. Це створює певні вимоги до усвідомлення ерготерапевтом етичних правил. Саме тому так важливо було скласти Кодекс Етики для підтримки ерготерапевтів у виконанні їх професійної діяльності. Ерготерапевти створили базовий тренінг, що дає уявлення про фундаментальну систему цінностей професії в цілому. В якій би сфері не працював ерготерапевт, професійні базові цінності, описані в Кодексі Етики, разом з особистими моральними якостями можуть сформувавши тверду основу для професійної поведінки або для професійного прийняття рішень.

Мета Кодексу Етики - допомагати в аналізі та виборі напрямків при прийнятті етичних рішень, даючи уявлення про обов'язки, покладені на ерготерапевта. Ерготерапевти повинні прагнути відповідати професійним цілям і працювати таким чином, щоб підтримувати на висоті професійні стандарти. У той же час ерготерапевт повинен брати до уваги етичні права пацієнта і інших зацікавлених осіб. Ці люди мають права, які повинні поважатися ерготерапевтом. Не завжди буває легко дотримуватися різних зобов'язань одночасно. Іноді виникають конфлікти. В особливих випадках одні зобов'язання превалюють над іншими. У зв'язку з цим правила Кодексу Етики не повинні розглядатися як абсолютні.

Кодекс Етики не є правовим документом, не може замінити або скасовувати закони. Це скоріше доповнення до законів щодо зайнятості.

Кодекс визначає два види зобов'язань. По-перше, в ньому визначені цілі професії і правила, які визначають завдання та умови спеціальності. Тут описана професійна діяльність ерготерапевта. Кодекс також містить права зацікавлених людей, які повинні поважатися ерготерапевтом. Обидва види правил є невід'ємною частиною Кодексу. Таким чином, відступ від цілей, обумовлених професією, а також невиконання професійних вимог є порушеннями етики. У своїй роботі ерготерапевти повинні намагатися дотримуватися своїх професійних обов'язків в манері, що відображає розуміння етики, а також поважати права своїх підопічних.

Ерготерапія як професія. Цілі професії.

Мета ерготерапії - поліпшення здатності пацієнтів жити гідним життям відповідно до їх потреб і бажань, а також запитам суспільства

Ерготерапевт може досягати цієї мети, розвиваючи можливості пацієнта за допомогою ерготерапії, запобігаючи обмеження цих можливостей або компенсуючи їх таким чином, щоб пацієнт міг здійснювати свою повсякденну

діяльність. Цілі ерготерапії і описані способи досягнення цих цілей засновані на таких положеннях, що стосуються природи, здоров'я та активності людей і, які представляють гуманістичний аспект ерготерапії – філософське обґрунтування ерготерапії.

- Людям властива активність і здатність розвиватися.
- Людський досвід і розуміння навколишнього світу має на увазі активність.
- Розвиток людини залежить від активності і діяльності
- Люди - автономні істоти
- Люди живуть в суспільстві, взаємодіючи один з одним.
- Люди можуть впливати на стан свого здоров'я, через активність або діяльність.
- Здоров'я людини вимагає балансу між активністю і відпочинком.

Завдання професії.

Завдання ерготерапевта повинні фокусуватися на людину або його оточенні і мати пряме відношення до повсякденного життя пацієнта. Ерготерапія існує для того, щоб допомогти пацієнтам з обмеженими можливостями, або схильним до ризику обмеження здатності до дії, створити умови для гідного життя. Ерготерапевт повинен розглядати й оцінювати необхідність в ерготерапії для превентивного / відновного лікування та для досягнення реабілітаційних цілей. Спільно з пацієнтом ерготерапевт повинен підготувати індивідуальну програму ерготерапевтичного лікування.

У програмі ерготерапії, орієнтованої на пацієнта, ерготерапевт повинен:

- Запобігти ризик обмеження активності
- Поліпшити або зберегти активність
- Компенсувати обмеження активності

Вживаючи заходів, спрямовані на оточення, ерготерапевт повинен:

- Вивчити потребу людини в змінах умов його проживання, навчання або роботи
- Описати можливі зміни в будинку, школі або на робочому місці
- Провести необхідну адаптацію умов проживання, навчання або роботи, незалежно чи у співпраці з іншими

Маючи справу з діяльністю, орієнтованою на пацієнта або його оточення, ерготерапевт повинен, якщо це необхідно, застосовувати і рекомендувати технічні засоби різного ступеня складності.

Крім цього, ерготерапевт повинен:

- Консультуватися у фахівців в ситуації, коли потреби пацієнта лежать за межами його власної компетентності
- Направляти пацієнта до фахівців у випадках, коли консультації ерготерапевт не достатньо, щоб задовольнити потреби пацієнта, щодо лікування Оцінювати результативність ерготерапевтичного лікування
- Вести записи про роботу з пацієнтом
- Інформувати та інструктувати пацієнтів, родичів і персонал
- Кооперуватися з іншими для того, щоб відповідати інтересам пацієнта найкращим чином
- Бути в курсі результатів новітніх досліджень і програм розвитку

- Бути готовим до застосування нових методів лікування

Крім того, ерготерапевт може:

- Керувати студентами, які навчаються ерготерапії
- Консультувати інших ерготерапевт і інші категорії персоналу
- Консультувати службові агентства
- Керувати іншими ерготерапевтами
- Керувати іншим персоналом, спонукаючи його прийняти позитивне ставлення до реабілітації
- Брати участь в дослідженнях і програмах розвитку

Умови, що дозволяють ерготерапевту відповідати вимогам професії.

Ерготерапевт повинен володіти необхідними знаннями, підтвердженими документально, що означає:

- Базовий курс навчання ерготерапії (в деяких випадках потрібне подальше навчання)
- Ерготерапевт повинен прагнути сприяти розвитку професії
- Підтримуючи і покращуючи професійну компетентність і навички
- Адаптуючи Ерготерапія до постійно змінюваних умов суспільства
- Оцінюючи і розвиваючи методи ерготерапії

Для виконання своїх обов'язків ерготерапевт повинен володіти відповідними особистісними якостями, такими як:

- Здатність поважати права і рівність людей•інтуїція
- Здатність до творчості
- емпатія
- Здатність реагувати і аналізувати
- Здатність до спостереження
- Здатність вирішувати, яке лікування має бути або може бути запропоновано, виходячи зі своєї компетентності або навичок
- Здатність свідомо брати участь в лікуванні

Права інших залучених сторін.

Ерготерапевт зобов'язаний поважати права пацієнтів та інших осіб / груп осіб, залучених до його роботи, спрямовану на досягнення професійних цілей. Ці права повинні поважатися незалежно від раси, статі, віку, наявних обмежень, сексуальних уподобань, релігії, національності, політичних поглядів, соціального класу і культурного шару. Не завжди буває легко дотримуватися всі ці зобов'язання. Зобов'язання повинні бути розглянуті в кожному індивідуальному випадку.права

Права пацієнта.

Пацієнт має право на шанобливе ставлення, що означає наступне:

- Ерготерапевт засновує своє лікування на потребах і бажаннях пацієнта
- Ерготерапевт намагається зрозуміти бажання і потреби пацієнта в тих випадках, коли обмежені можливості пацієнта до їх вираженню
- Ерготерапевт надає інформацію про всі альтернативні методи ерготерапії їхні цілі та передбачуваної ефективності
- Ерготерапевт починає втручання тільки з висловленого згоди пацієнта

•Ерготерапевт надає пацієнту всю необхідну інформацію про терапію, її методах, вимогах до пацієнта, наслідки, очікуваної ефективності від втручання. Якщо пацієнт не здатний зрозуміти надану інформацію або не може висловити згоду на запропоноване лікування або відмовитись від нього, ерготерапевт повинен отримати згоду від особи, яка несе відповідальність за пацієнта.

Пацієнт має право на конфіденційність, що означає наступне:

- Ерготерапевт виконує зобов'язання не розголошувати інформацію або використовувати цю інформацію таким чином, щоб пацієнтові не було завдано шкоди, а його права не були ущемлені
- Ерготерапевт не повинен розголошувати надану інформацію, крім тих випадків, коли цього вимагає закон

Права утриманців і родичів пацієнтів.

Поважати права рідних пацієнта означає, що за згодою пацієнта

- Ерготерапевт повинен інформувати родичів пацієнта про лікування
- Ерготерапевт повинен залучати родичів пацієнта в процес ерготерапії
- Ерготерапевт повинен надавати родичам пацієнта можливість висловлювати свою точку зору щодо лікування

Права громадськості.

Поважати права громадськості означає наступне:

- Ерготерапевт повинен надавати інформацію про ерготерапію
- Ерготерапевт повинен дотримуватись законів і правил, що стосуються діяльності, якою він займається
- У публічних місцях ерготерапевт повинен вносити ясність, чи представляє він себе, професію, асоціацію або діяльність

Права роботодавця.

Поважати права роботодавця означає:

- Ерготерапевт повинен висловлювати справедливе судження, коли мова йде про власність наймача
- Ерготерапевт повинен дотримуватися розпоряджень наймача, якщо це не суперечить професійній етиці
- Ерготерапевт повинен виявляти лояльність по відношенню до наймача в рамках професійної етики

Права колег та інших професійних груп.

Поважати права колег та інших професійних груп означає:

- Ерготерапевт повинен виявляти повагу щодо компетенції, навичок, обов'язків і міри відповідальності колег та інших професійних груп
- Ерготерапевт повинен сприяти командній роботі і намагатися надихати команду
- Ерготерапевт повинен співпрацювати з іншими фахівцями для найбільш повного задоволення інтересів пацієнта
- Ерготерапевт повинен поєднувати свою діяльність з колегами або іншими фахівцями, якщо це необхідно

Етичні правила проведення досліджень.

- При проведенні досліджень ерготерапевт зобов'язаний дотримуватися правил етики і правила, прийняті для медичної та соціальної наукової діяльності в Україні
- Благополуччя і права пацієнта завжди мають пріоритет перед вимогами дослідження
- У ситуації, коли дослідження проводиться з метою навчання, ерготерапевт несе відповідальність за дотримання етичних правил

Разбор клінічних випадків.

Етичні конфлікти в повсякденній практиці ерготерапевта
Заключення.

Кодекс професійної етики не може бути універсальним керівництвом до дії, яке може бути використаний в кожному окремо взятому випадку професійної діяльності. У цьому сенсі кодекс не може бути завершеним. У деяких випадках правила стають неоднозначними і потребують інтерпретації. Подібним чином, обставини можуть складатися так, що людина, що займається професійною діяльністю, не може виконувати всі правила кодексу в один і той же час. Правила можуть суперечити один одному, тобто, для виконання одного правила потрібно порушення іншого. У такій ситуації повинен бути зроблений вибір. Правила можуть бути розглянуті, як такі, що мають різну силу, і в деяких випадках мають черговість дотримання за ступенем важливості. Але чи завжди ми готові поставити одне правило вище іншого або тільки в певних ситуаціях можемо прийняти подібний порядок їх дотримання? Етичний кодекс ерготерапевта, подібно до інших професійних етичних кодексів, не є завершеним в цьому відношенні. Легко уявити собі ситуацію, в яких кодекс не дає певної відповіді, і ерготерапевт знаходиться в конфліктній ситуації. Наприклад, може створитися конфлікт, коли професійні вимоги суперечать правам пацієнта, або, коли права різних пацієнтів не можуть бути дотримані одночасно через нестачу ресурсів. Права пацієнта можуть суперечити правам родичів тощо. Яке рішення повинен прийняти ерготерапевт? Чи повинен пріоритет бути відданий прав пацієнта? У подібному випадку можна давати безліч порад, але кодекс не складено так, щоб давати відповідь в кожному конкретному випадку. Як я можу вирішити, чиї права повинні бути пріоритетними, коли існує конфлікт? Кількість питань зростає.

Рекомендована література:

1. Антонова Л.В., Клочкова Е.В. Физическая терапия и эрготерапия // Адаптивная физическая культура в работе с детьми, имеющими нарушения опорно-двигательного аппарата (при заболевании детским церебральным параличом). Методическое пособие». Под редакцией А.А.Потапчук. СПб, СПбГАФК им. П.Ф.Лесгафта, 2003.
2. Багрій І.П. Заняттєва терапія як вид професійної діяльності. Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2014. - №1. – С. 158-166.
3. Багрій І.П. Теоретичне осмислення поняття «заняттєвості» у заняттєвій терапії //Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогіки та психології: збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-

практичної конференції (м.Львів, 14-15 червня 2013 року) – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2013. – С. 109-112.

4. Мазепа М. А. Использование принципов доказательной медицины в практике физической терапии и эрготерапии // Здоровье для всех : материалы VII Междунар. науч.-практ. конф. – Пинск : ПолесГУ, 2017. – С. 147–152.
5. Мазепа М. Проблеми і перспективи використання методів фізичної терапії та ерготерапії в ревматології / Марія Мазепа, Ольга Купріненко // Фізична активність і якість життя людини : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. - Луцьк, 2018. - С. 64.
6. Мазепа М. Сучасна парадигма ерготерапії / Марія Мазепа // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. - 2017. - Вип. 25/26. - С. 174-180.
7. Международная классификация функционирования, ограниченной жизнедеятельности и здоровья (МКФ) Полная финальная версия. <http://www3.who.int/icf/icftemplate.cfm>
8. Методические рекомендации по проведению практических занятий по дисциплине «Эрготерапевтические средства»: / Е.Е. Лебедь-Великанова – Пинск: ПолесГУ, 2014. – 32с.
9. Швесткова О., Свєцена К. Ерготерапія Підручник для студентів бакалаврського напрямку підготовки «Ерготерапія» на 1-у медичному факультеті Карлового університету.